

ЛАТИНСКИ ЈЕЗИК

Циљ и задаци

Циљ наставе латинског језика је оспособљавање ученика да правилно читају и пишу речи, краће реченице и једноставне прилагођене текстове; овладавање и примена знања о језику; разумевање, превођење и интерпретација текста; препознавање утицаја латинског језика на уобличење лексике и фразеологије у савременим језицима и уочавање значаја културног наслеђа античке културе.

Задаци наставе латинског језика су да ученици:

- тачно примењују правила изговора и наглашавања;
- тачно примењују правила ортографије;
- уоче специфичности изговора и правописа у латинском језику;
- самостално одређују врсте речи и разликују номиналне и вербалне категорије;
- правилно читају и одређују основне функције речи у синтагмама/реченицама;
- морфолошки анализирају реченицу;
- упоређују и повезују граматику матерњег и латинског, односно страног и латинског језика;
 - самостално или уз помоћ наставника састављају кратке реченице, попуњавају текст или повезују делове текста;
 - самостално користе двојезичне речнике;
 - уз помоћ речника или наставника преводе једноставне реченице или кратак текст са латинског на матерњи језик и обратно;
 - разумеју једноставан текст, самостално или уз помоћ наставника издвајају битно у реченици или тексту;
 - исказују свој утисак о тексту, позивајући се на сам текст, и интерпретирају га својим речима (на српском) реферирајући на ситуације из окружења, као и на друга искуства и знања;
 - усвајају одређени фонд речи и израза релевантан за будуће образовање и боље разумевање терминологије у свим доменима живота;
 - препознају и разумеју на основу латинских речи и израза значење речи у матерњем и другим језицима;
 - препознају повезаност прошлости и садашњости уочавајући сличности и разлике у културама;
 - препознају тековине и значај античке цивилизације;
 - цитирају и употребљавају једноставне изреке у конкретним ситуацијама.

І разред

оба типа гимназије

(2 часа недељно, 74 часа годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Латински језик и његова распрострањеност. Абецеда. Изговор. Нагласак. Врсте речи и њихова промена. Категорије номиналне и вербалне промене.

Именске речи

І а - деклинација именица и придева

ІІ о - деклинација именица и придева мушког и средњег рода.

III - деклинација именица и придева мушког, женског и средњег рода консонантских и вокалске основе.

IV и - деклинација.

V e - деклинација.

Најважнији изузеци у деклинацији.

Компарација придева. Суплетивна и описна компарација.

Заменице: личне, присвојне, повратне, показне, односне, упитне.

Бројеви: основни и редни.

Глаголи

Индикатив времена презентске основе актива и пасива глагола I-IV конјугације и глагола III конјугације на - iо. Индикатив времена презентске основе глагола esse. Индикатив времена перфекатске основе глагола I-IV конјугације, глагола III конјугације на - iо и глагола esse. Партицип перфекта пасива. Индикатив времена сложених с партиципом перфекта пасива и глаголом esse.

Императив презента и футура актива глагола свих конјугација и императив презента и футура глагола esse.

Непроменљиве врсте речи

Прилози; творба и компарација.

Писмени задаци: у првом полуугодишту предвиђен је програмом један контролни задатак (тест), у другом полуугодишту два писмена задатка (превод реченица са латинског на српски језик и обратно).

Лектира: Гримал, Пјер: **Римска цивилизација** (у преводу)

II разред

гимназија друштвено-језичког смера и гимназија општег типа

(2 часа недељно, 70 часова годишње)

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА

Глаголи

Значење и употреба начина. Конјунктив у независним реченицама. Конјунктив свих времена у активу и пасиву глагола I-IV конјугације и глагола III конјугације на -iо. Конјунктив свих времена глагола esse.

Сложенице глагола esse.

Депонентни и семидепонентни глаголи. Императив презента пасива.

Глаголска имена: партиципи и герундив; герунд и инфинитиви.

Перифрастична конјугација активна и пасивна.

Verba anomala: ire, ferre, velle и сложенице.

Verba defectiva. Verba impersonalia.

Синтакса глаголских имена (конструкције)

Аблатив апсолутни са и без партиципа.

Акузатив с инфинитивом (као објекат и као субјекат).

Номинатив с инфинитивом.

Синтакса реченица

Независна реченица. Независно-упитна реченица.

Сложена реченица и однос реченица у њој. Начин у зависним реченицама. Consecutio temporum. Зависно-упитне реченице.

Финалне реченице

Реченице после *verba postulandi, impediendi, timendi*.

Темпоралне реченице.

Каузалне реченице.

Концесивне реченице.

Консекутивне реченице.

Реченице са *quīn*.

Компаративне реченице.

Кондиционалне реченице.

Релативне реченице.

Писмени задаци: у првом полугодишту предвиђен је један контролни (тест) и један писмени задатак, у другом полугодишту два писмена задатка (превод реченица са латинског на српскохрватски језик и обратно или превод лакшег континуираног текста са латинског језика уз помоћ речника).

Лектира: митови и римске легенде у избору.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Настава латинског језика у гимназији има одлике почетне наставе јер се ученици нису сусретали са овим језиком али се ослања на знања и компетенције стечене учењем матерњег и страних језика. За латински, који спада у групацију страних језика, иако није говорни језик, важе исти стандарди и правила Заједничког европског оквира за живе језике за одређене вештине. Иако се, наиме, овај предмет у гимназијама традиционалистички одређује као општеобразовни предмет, он, у складу са савременим потребама ученика и напретком науке о језику, почиње да губи својство универзалности, а све више добија значај као интегративни фактор, што се јасно може сагледати из циљева и задатака наставе овог предмета, која редовно реферира на матерњи и стране језике у смислу терминологије, пре свега научне, што је за образовање и најважније. Латинским се не говори, али је он, на свој начин, услов за комуникацију, наравно на вишем нивоу него што је то свакодневни говор. Најзад, споредна корист учења сваког страног језика, па тако и латинског, састоји се у упознавању одређених сегмената културе, римске, с обзиром да је реч о латинском језику.

Препоруке за остваривање програма:

- На сваком часу треба да буде заступљен и фронтални и интерактивни начин рада; уколико је могуће, применити контекстуални приступ, сличан оном који је заступљен у учењу страних језика, тако да латински не буде модел универзитетске наставе у „смањеном“ обиму.

- У настави језика меморисање се може примењивати ограничено временски на оне садржаје предмета који ће се често понављати. Ученицима треба скренути пажњу на метод учења: питање је не како научити латински него како применити оно што разумемо као латински језик – реч је о практичној употреби знања о језику стечених учењем латинског језика. Ученици треба да вежбају учење напамет: тридесетак латинских изрека или израза, евентуално одломак из прозног текста или песме или неколико епиграма (по избору ученика, в. ТЕХНИКЕ).

- Треба настојати да опште и посебне теме (из уџбеника) буду наставна јединица, са граматиком, а не сама граматика коју „илуструју“ реченице или текстови.

- Настава латинског подразумева да се језичка знања и компетенције усвајају и продубљују заједно са стицањем знања из културне историје. Ученик у том случају лакше и брже усваја граматичке структуре и лексику будући да се везују за одређене ситуације.

- У настави латинског језика више пажње треба посветити упознавању ученика са обележјима цивилизације (римске) него што се то чини при учењу других страних језика,

нарочито оних који чине основу европске цивилизације. У циљу осавремењивања наставе користити PowerPoint презентације и интернет.

- На почетку наставе латинског ученицима треба укратко и једноставним речима објаснити шта им се пружа овим предметом и шта се очекује од њих, која су њихова права и обавезе, који су захтеви и правила (оцењивања). Без јасних и структурисаних ограничења ученик не може сагледати сопствене могућности и способности. При том, право је ученика да напредује онако како њему одговара, да се залаже за оцену коју жели и да постиже резултате према способностима. Уз обавезу наставника да регуларно понавља (неопходна) објашњења постиже се прогресија која не мора значити напредовање према неким окошталним мерилима.

Настава латинског језика обухвата следеће теме које се обрађују:

- Класични (реконструисани) и традиционални изговор; акценат у српском и латинском језику; улога пенултима при наглашавању вишесложних речи;
- Порекло свих латиничних и ћириличних писама од грчког алфабета;
- Служење речником и уџбеником. Глосар;
- Навођење латинских речи (усмено и писмено) у поређењу са српским и страним језицима;
- Врсте речи у српском и латинском: сличности и разлике;
- Номиналне и вербалне категорије; исто, слично и различито у српском и латинском;
- Именице: једнина и множина, мушки и женски род; природни и граматички род; живи и неживи род; правило средњег род;
- Личне заменице - субјекат у српском и латинском језику;
- Присвојне заменице и присвојни придеви; упитне заменице и упитни придеви;
- Глаголи: лични и не-лични облик и њихова функција;
- Неправилни глаголи;
- Синтакса глаголских имена и синтакса реченице.

Ради што ефикасније реализације програма и унапређења наставног процеса настава латинског језика мора да буде интерактивна и интересантна. У ту сврху препоручују се разне технике рада које су у великој мери сличне техникама које се примењују у настави страних језика нпр: погађање лица или предмета, игра по улогама, лингвистичка радионица (проналажење сродних речи), илустровање латинских пословица, заједничко прављење илустрованих материјала („зидне“ новине, на сајту школе или друштвеној мрежи, са занимљивим детаљима о знаменитим Римљанима), читање римске књижевности (у преводу), организовање маскенбала, облачење римске одеће (за то ће послужити чаршави) и прављење римских јела (Апицијев кувар).